

Koncepce rozvoje Ústavu hudební vědy FF UK v letech 2021-2024

předkládá: PhDr. Lenka Hlávková, Ph. D.

Předkladatelka koncepce vykonávala funkci ředitelky Ústavu hudební vědy FF UK (dále jen ÚHV) v letech 2012–2015, kdy byl nastartován dlouhodobější proces rozvoje pracoviště jako mezinárodně uznávané vědecko-pedagogické oborové instituce. Koncepce rozvoje je – vzhledem k současné situaci oboru hudební věda, pracovišti ÚHV i osobě předkladatelky (zástupkyně ředitele v letech 2015–2021) – v mnoha ohledech koncepcí, která zohledňuje předchozí zkušenosti s vedením pracoviště a jeho fungováním v rámci FF UK. Navazuje proto na působení dosavadního ředitele ÚHV a je formulována s důrazem na priority, případné změny a podmínky rozvoje pracoviště.

Hlavní cíle

ÚHV je vědecko-pedagogické pracoviště, které vzdělává své studenty směrem k vědecké práci a zároveň zohledňuje potřebu širšího uplatnění absolventů. Dlouhodobě se jedná o jediné akademické pracoviště v ČR, které v rámci výuky i výzkumu reálně pokrývá oblasti od středověku až po současnost, a to s těžištěm v hudební kultuře evropské, ale i s mimoevropskými přesahy. ÚHV proto považuje za svou povinnost toto své směřování i nadále rozvíjet, především pěstovat akademickou excelenci a pečovat o jedinečnost odborného zaměření pracoviště. Vzhledem ke specifické povaze předmětu studia hudební vědy (hudba, hudební kultura, hudba v kultuře) a k souvisejícím potřebám oborového výzkumu, zajišťují kmenoví pracovníci ÚHV výuku jednak propedeutických disciplín (např. hudebně-teoretické předměty, hudební paleografie, ediční problematika) a jednak historicky, sociologicky, etnograficky a kulturně-analyticky orientovaných předmětů.

Předkládaná koncepce chce pokračovat v rozvíjení tohoto profilu pracoviště, chce i nadále klást důraz na vědeckou činnost a kvalitu výsledků, zprostředkovávání orientace v aktuálním oborovém diskursu a specifických metodologických přístupech, které se ve třech hlavních pěstovaných oblastech (hudba před rokem 1600, novější hudba, současná hudební kultura) navzájem značně liší. V uplynulých letech došlo k výraznému kvalitativnímu nárůstu publikační činnosti pracoviště, což souvisí nejen s řešením mezinárodních grantových projektů, ale také s vyššími nároky kladenými na disertační práce, které jsou mnohem častěji psány v cizím jazyce ve spolupráci se zahraničními univerzitami (en cotutelle) a oponovány zahraničními odborníky.

Zcela zásadní podmínkou dalšího rozvoje pracoviště, zejména v dlouhodobějším měřítku, je výrazné zlepšení celkové finanční situace pracoviště, jež je závislé nejen na pokračujícím úspěšném získávání grantů, ale především na podpoře vedení fakulty.

Personální situace

Výuka na ÚHV je v současné době zajišťována devíti stálými akademickými pracovníky (v rozsahu necelých 8 úvazků), členem pracoviště je dále jeden vědecký pracovník (na grant, bez povinnosti výuky). Z hlediska akademických hodností jsou dva pedagogové držitelé titulu profesor, jeden docentem a sedm odborných asistentů s titulem Ph. D. či jeho ekvivalentem. V současné době je očekávána jedna habilitace (Dr. Pudlák) a další habilitační řízení bude v nejbližší době zahájeno (Dr. Niubo). Dvě pracovní pozice jsou koncipovány jako lektorské, ostatních sedm jako vědecko-pedagogické. Toto složení odpovídá obecným podmínkám akreditace, jedná se však o minimum, které má svá úskalí jak s ohledem na dlouhodobější rozvoj oboru, tak i na možnosti týmové práce (granty apod.).

Vzhledem k postupující generační obměně pracoviště se jako hlavní problém jeví postupně oslabující zastoupení výuky 19. století, tedy období z hlediska dějin české hudby stěžejní, nemluvě o jeho širší společenské rezonanci. V posledních letech byla nabídka kurzů obohacována o hostování externích pracovníků, pro zajištění kontinuity této oborové specializace bude nezbytné vypsát konkurz na místo odborného asistenta, eventuálně docenta.

Posilování kvality výuky a celkového rozvoje oboru probíhalo a probíhá také díky internacionalizaci, kterou se momentálně daří realizovat za podpory univerzitních zdrojů (Fond strategických partnerství, CELSA) nebo grantových projektů (např. HERA). Tento trend je třeba úspěšně rozvíjet a udržet i v budoucnu. Další výhled na personální rozvoj do velké míry souvisí i s mnoha vnějšími faktory: celkovou situací FF UK, grantovou politikou v ČR i situací na dalších akademických pracovištích. Personální situaci by zlepšilo také zřizování postdoktorálních míst, která by umožňovala zaměstnávat mladé perspektivní akademiky se specializacemi, které kmenoví pracovníci ÚHV nepokrývají.

Pedagogická činnost

Hudební vědu lze v současné době studovat v těchto akreditovaných formách studia: Bc. (jednooborové, dvouoborové), NMgr. (jednooborové, dvouoborové) a Ph.D. (v češtině, v AJ nebo NJ). Koncepte studia oboru předpokládá zachování relativně malých počtů studujících na všech stupních jako jednoho z prostředků pěstování kvality. Do bakalářského programu nepočítáme, v souladu s dlouhodobými záměry fakulty, přijímat více než 20 studentů.

Účinným a v praxi osvědčeným nástrojem je důraz na seminární typ výuky, posílení individuálního přístupu ke studujícím a propojování vědecké činnosti s pedagogickou. Tyto principy, byly celkově posíleny v akreditovaných studijních plánech, které již byly transformovány do institucionálních akreditací. Vzhledem k možnostem uplatnění absolventů v praxi mimo akademickou sféru bude dále rozvíjena také spolupráce s dalšími subjekty jako je např. Český rozhlas, Česká filharmonie, Národní muzeum apod. Studenti hudební vědy se tradičně účastní grantových soutěží (GA UK apod.) a v rámci výuky též Studentské muzikologické konference, na jejímž půdorysu je zároveň rozvíjena spolupráce s dalšími oborovými pracovišti (AV ČR, FF MU, FF UP). Talentovaní studenti jsou podporováni v účasti na významných oborových konferencích nejen v ČR, ale i v zahraničí. Nejúspěšnější absolventi pokračují v doktorském studiu na zahraničních univerzitách (např. B. Vacková – University of Huddersfield).

Mezinárodní rozměr pedagogické činnosti ÚHV se odráží v zapojení do různých mezinárodních programů, zejména Erasmus+, podporovány jsou i další studentské a pedagogické výměny. Pedagogové ÚHV se rovněž podíleli či podílejí na výuce pro program ECES, Letní školu středoevropské historie a kultury SIAS, Letní školu slovanských studií. ÚHV je zapojeno do přípravy nově chystaných magisterských programů *History and Culture in Central Europe* a *Středověká studia*, jež sdružují více pracovišť a na jejichž realizaci se budou kmenoví pracovníci ústavu podílet.

ÚHV i do budoucna počítá s aktivním zapojením do programů celoživotního vzdělávání, zejména s realizací vlastního přednáškového cyklu v rámci Univerzity třetího věku a specializovaného kurzu Seznámení s hudební vědou, který je určen nejen budoucím studentům oboru, ale i zájemcům z okruhu širší veřejnosti.

Vědecký rozvoj

V současné době je ÚHV mezinárodně respektovaným badatelským pracovištěm spolupracujícím s řadou výzkumných institucí a badatelů doma i v zahraničí (např. pracoviště AV ČR, Centrum

medievistických studií, Společnost pro výzkum 18. století, ze zahraničních institucí především univerzity a vědecké ústavy v Curychu, Lovani, Varšavě, Londýně nebo Amsterdamu).

Profiluje se především výzkumem v oblastech hudby před rokem 1600, hudebního divadla 18.-20. století a současné hudební kultury (evropské i mimoevropské). Většina pracovníků ÚHV se pravidelně účastní mezinárodních oborových konferencí, publikuje v domácích i zahraničních periodikách, je členy redakčních rad domácích i zahraničních periodik a řešiteli českých i mezinárodních grantových projektů. V rámci fakultních časopisů se ÚHV podílí na vydávání recenzovaného oborového časopisu *Miscellanea musicologica* (dnes součástí řady AUC PH).

V uplynulých letech se pracoviště podílelo na řešení v kontextu ČR zcela unikátního projektu *Sound Memories: The Musical Past in Late-Medieval and Early-Modern Europe* (HERA Joint Research Programme „Uses of the Past“, 2016–2019). Z dalších projektů, které v těchto letech spoluutvářely vědecký profil ÚHV, lze jmenovat *Panovnický majestát mezi barokem a osvícenstvím. Habsburkové jako čeští králové v 17. a 18. století* (mezioborový projekt, GA ČR, 2017-2019) a *Národní divadlo a normalizace* (mezioborový projekt, GA ČR, 2017-2019). Budoucí vědecký rozvoj je částečně podmíněn probíhajícími granty, z nichž momentálně největší je společný grantový projekt s Masarykovým ústavem a archivem AV ČR EXPRO *Staré mýty, nová fakta: České země v centru hudebního dění 15. století* (GA ČR EXPRO, 2019–2024), dále též novým způsobem institucionálního financování vědy na UK prostřednictvím programu COOPERATIO.

Jak vyplývá i z předchozího, dlouhodobě největší potenciál ÚHV je zejména v oblasti hudby před rokem 1600, kde pracoviště jednak navazuje na badatelské tradice již z dob počátků formování oboru u nás, dále má výraznější personální základnu a v dnešní době je jen jedním z mála pracovišť ve střední Evropě, která šíří svého záběru pokrývají celou oblast (od raného středověku do raného novověku). V posledních letech dosahuje výrazných pedagogických i vědeckých úspěchů také oblast výzkumu současné hudební kultury, včetně účasti studujících na mezinárodních konferencích (B. Vacková, D. Moravčíková, V. Frank), publikování monografie Terezy Havelkové v Oxford University Press nebo připravované společné publikace členů semináře k tématu ženy v hudbě. Menší počet pracovníků v některých oblastech vede k nutné meziinstitucionální a mezioborové spolupráci, jež je nepochybně principiálně velmi žádoucí, stejně jako je ovšem z dlouhodobějšího hlediska nutné vnitřní personální posílení, především v oblasti historického výzkumu hudební kultury po roce 1600.

Další oblasti

Součástí ÚHV je rovněž specializovaná knihovna, která patří díky svým fondům k nejvýznamnějším muzikologickým knihovnám v ČR a je proto využívána i širší odbornou veřejností. Fondy i služby knihovny tvoří významnou součást pedagogické i vědecké činnosti pracoviště, zájemem ÚHV je proto pokračovat v budování fondu především nákupem aktuální oborové literatury, kvalitních edic hudebních pramenů a posilování profilových oblastí. Dalším rozměrem je případná účast na digitalizačních či přímo aplikovaných projektech, jejichž realizace ovšem záleží také na celkové koncepci FF v této oblasti.

Potenciál pracovníků ÚHV přesahuje čistě akademickou sféru, zvláště v propojení s oblastí hudební praxe lze velmi účinně komunikovat s širší veřejností a popularizovat tak výsledky muzikologického výzkumu (např. mezinárodně úspěšný titul *Septem Dies*). Tyto činnosti a jejich další budoucí rozvíjení ovšem zcela závisí na systému hodnocení vědecké práce a na podmínkách konkrétních grantových projektů.

Předkládaná koncepce považuje ÚHV za důležitého garanta rozvoje jednoho vědního oboru nejen na univerzitě, ale i v rámci celé ČR s přesahy do zahraničí. Pracoviště je zároveň nedílnou součástí celé sféry humanitních věd a mezioborové diskuse. Předpokládá se rovněž aktivní účast pracoviště v tzv. třetí roli univerzity, vstupování do veřejných debat k aktuálním společenským a kulturním tématům, popularizaci vědy, spolupráci na mimouniverzitních uměleckých a pedagogických projektech. Jak ukázaly řešené grantové projekty a publikační výstupy z posledních let (včetně monografie Terezy Havelkové pro Oxford University Press a kolektivní monografie *Sounding the Past* pro Brepols), ÚHV patří k výrazně nadprůměrným pracovištím Filozofické fakulty, jeho pozice v rámci instituce a především jeho finanční zabezpečení tomu ovšem neodpovídají. Další rozvíjení potenciálu pracoviště a udržování kvalitativní úrovně ve všech naznačených směrech bude tedy záviset na podmínkách pro pedagogickou i akademickou práci, které primárně zajistí fakulta.

V Praze, 15. 9. 2021